

Hea Lemmi Oro
Rahandusministeerium

28.05.2010 nr 21 (1)

ARVAMUSE AVALDAMINE EELNÕULE

Eesti Mittetulundusühingute ja Sihtasutuste Liit MTÜ (EMSL) tänab võimaluse eest arvamust avaldada ja iseäranis kaasamise heale tavale vastava 30 päevase tähtaja eest.

Alustuseks taas õigustmõistetest ja täpsemalt usuliste ühingute olemusest ning staatusest ühiskonnas ja seaduse mõistes. Peame oluliseks märkida, et raske on Maksu- ja Tolliameti (MTA) senise praktika põhjal seaduse rakendamisel mõista kõigi usuliste ühenduste automaatset nimekirja kandmist ning seda põhjendavat seletuskirja väidet, et “usulist ühendust võib lugeda heategevuslikuks organisatsiooniks lähtuvalt tema põhitegevusest ehk religiooni toetamise eesmärgist.”

Kõigi teiste valdkondade esindajad peavad taotlustes ja oma tegevustega tõendama ju väga täpselt sihtrühma kuuluvaid isikuid ning neile tasuta või väga odavalt pakutavaid tooteid-teenuseid, et vastata seaduse kriteeriumeile. Kui jumala teenimine ja religioossus sätestatakse TuMSi mõistes teenusena või vaikimisi heategevusenagi (sest teenistused on tasuta ja sellest piisab?), ning religiooni kui sellist igal juhul toetust vajavana, oleks loogiline eeldada, et ka teiste organisatsioonide puhul lähtutaks nimekirja sobivuse hindamisel palju üldisematest ja abstraktsematest kriteeriumidest. Objektiivselt ei saa ju olla sakraalehitises kooskäimine rohkem heategevus kui seltsimajas või võimlas.

Toimivad ju pea kõik avalikes huvides tegutsevad kodanikualgatused sarmasel põhimõttel – aktiivsed kodanikud käivad ja teevad midagi koos, sest usuvad mingisse ideesse – demokraatiasse, taaskasutusse, tervesse eluviisi jne – ning seadusandja ei peaks riigikirikuta ühiskonnas võtma aksioomina, et teatud mütoloogetel põhinev on rohkem avalikes huvides kui uskumine mis tahes teiste väärtuste või normide kogumite vajalikkusse ühiskonnas. Võimalike kuritarvituste ja seaduserikkumiste oht on meie hinnangul kõigis MTÜdes nagunii suhteliselt võrdne.

Seletuskirjast ei nähtu, millisel kaalutlusel põhineb eeldus, et kõigist teemadest ühiskonnas vajab üksnes religioon tingimusteta ning kontekstist sõltumata toetust – sama hästi võiks kehtestada erandi, et kõik tööpuuduse lahendamise või depressiooni vähendamise tegevused organisatsioonid saavad tingimusteta tulumaksusoodustuse, mis oleks avalikkusele vähemalt arusaadav. See avaks aga üsna ohtliku ukse erandite teele.

Tegelikult tekib siin usklike näitel taas MTA praktikas ja asjatundjate komisjonis sageli tõstatuv küsimus, kas “toetust vajava sihtrühma” olemasolu kriteeriumina on seaduses endas üldse adekvaatne, kuna nii usuühenduste kui paljude teiste tulumaksusoodustust saavate ühingute puhul ei saa rääkida piiritletud sihtrühmast või sotsiaalprobleemide lahendamisest, mis “toetuse vajamisega” justnagu kaasneks.

**Eesti Mittetulundusühingute ja Sihtasutuste Liit (EMSL)
Network of Estonian Nonprofit Organizations (NENO)**

Kui võtta aluseks, et üks sihtrühm vajab antud juhul religiooni abil mingisugust vaimset harimist ja selles väljendubki tema probleem ja toetus, võib ritta panna taas tuhandeid teisi (sh tulumaksusoodustusega) organisatsioone, kes tegelevad samamoodi teatud väärtuste propageerimisega, kuid nende sihtrühmi ei saa ometigi abivajajateks kutsuda. Pigem tegutseb suur osa neist ju avalikes huvides ja kasumitaotluseta laiemal või kitsamal grupi heaks, mis mõnikord on maksuhaldurile piisav ja selge, teinekord mitte, ehk maksuotsused jäävad sageli arusaamatuks.

Eelnõu § 4 osas leiame jätkuvalt, et määruse § 3 sisalduv nõue esitada MTA-le asutamisleping või -otsus on põhjendamatu, kuna ühing on korra selle info avalikule võimule juba esitanud ja vastuargumendina ei päde, et MTA ei saa neid pabereid kohtute registriosakondadelt kätte. Pigem tuleks ministriumidel tegeleda lahenduse otsimisega info liikumise probleemidele riigiasutuste vahel, kuna lubamatu on jooksutada kodanikke infoga ühelt riigiasutuselt teisele.

EMSLi hinnangul on küll jätkuvalt enam kui küsitav, kas asutamisdokumendid annavad mingitki adekvaatset infot organisatsiooni vastavuse hindamisel § 11 nõuetele. Võib ju MTÜ liikmeskond olla asutamishetkega võrreldes märkimisväärselt muutunud ning ka sihtasutusel asutajate rolle muudetud. Oma liikmete nimekirja on MTÜ nagunii kohustatud esitama ning SA asutajaid näeb maksuhaldur hõlpsalt ise registrist. Ka asutamisel seatud eesmärgid võivad taotlemise hetkeks olla muutunud, nii et EMSL teeb seega taas ettepaneku loobuda keerukalt hangitavast, ent vähevajalikust asutamisdokumentide esitamise nõudest. Alati saab ju maksuhaldur ise ja ühekorraga küsida registrit kõigi parasjagu taotlejate asutamisdokumendid, mida pole keeruline korraldada, kuna taotlejate nimekirjad on maksuhalduril sisuliselt ju olemas.

Vorm TMINi muudatused on iseenesest teretulnud, kuna seni puudusid mitmelt väljalt lisaselgitused, mida neile kirjutama peaks. Uue aastaaruandluskorra valguses annaks teha siiski palju enam täiendusi, mis hõlbustaks nii taotlejate kui maksuhaldurite tööd.

Mõned kommentaarid ja küsimused, kuna vormi TMIN muudatused ei ole seletuskirjas lahti mõtestatud:

Punktis 14 saadud mittevareluste kingituste jms kohta ei ole jätkuvalt võimalik aru saada, millist perioodi mõeldakse: kas kogu tegevusaja või viimase aasta jooksul saadud 640 eurot ületavaid või vaid neid, mille õiglane väärtus taotluse esitamise hetkel ületab 640 eurot. Palume täpsustada.

Vormi punktis 16 teeme ettepaneku loobuda liikmete nimekirja esitamise juures registri- või isikukoodide nõudest, kuna küsitav on nende praktiline kasu menetlusprotsessis ning nende kogumise kohustus liikmetelt ei esine EMSLi teada üheski teises olukorras ja teadaolevalt on mitmelgi suure liikmeskonnaga organisatsioonil jäänud tulumaksusoodustus just seetõttu taotlemata, et liikmeid on näiteks 500, kellelt on võimatu isikukode saada ja ühel juhul oli näiteks Vabariigi President, kellelt oli pentsik isikukoodi nõutada.

Vormi punkti 17 vastavat infot sihtasutuse soodustatud isikute ringist näeb maksuhaldur põhikirjast, mida ta nagunii vaatab. Milleks siis see küsimus siin?

Vormi punkti 22 ridade 14 ja 15 osas (sama loogika ka vormil INF 9) tuleb praktika põhjal tõdeda, et enamik täitjaid ei mõista koostajatega sarnaselt mõisteid "põhikirjalised heategevusprojektid", lähtudes klassikalisest heategevuse mõistest ja kirjutades sinna nullid, mis võib omakorda viia nimekirja mittekandmise või INF 9 põhjal sealt kustutamiseni.

Ühe tõlgenduse kohaselt võiks reale 14 kirjutada samas kõik kulud, mis on seotud avalikes huvides ja kasumit mittetaotlevate põhikirjaliste eesmärkide täitmisega (aga kas ning kuidas see erineb vormi punktis 18 ja tabeli real 10 küsitud andmeist?), aga siis tekib küsimus, mida kirjutada reale 15. EMSL leiab, et mõlemad read käsitlevad sisuliselt samalaadseid kulusid, kuna kõik projektid peaksid printsiibis ju nagunii olema seotud põhikirjaliste eesmärkide täitmisega, mis siis kas on või ei ole avalikes huvides ja "kasumit mittetaotleval viisil".

Kokkuvõttes tekitavad ebamääraselt mõistetud ja erinevatel alustel esitatud andmed maksuhaldurile pigem lisatööd või olukorra, kus otsus tehakse valeandmete põhjal; aga õigus peab ju selge olema.

Oleme seisukohal, et mõisteid tuleks kas selgitada või TMIN vormist ja perspektiivis ka INF 9 vormilt kaotada sel kujul mõiste "heategevus" (ja rida 14), ning täpsustada selle mõistet ka seaduses, millega seonduvaid probleeme selgitasime kirjas 10.09.2009.

Soovitame punkti 22 kõigi väljade kirjeldused veelkord läbi mõelda lähtuvalt aastaaruande taksonoomiast, et nende täitmine oleks võimalikult sarnane ega eeldaks topelttööd. Praegu erineb palju sõnastusi, kui mõeldakse ka sama tulu- või kululiiki. Ideaalis võiks majandusaasta aruandega esitatud andmeid mitte küsidagi või olla TMIN e-maksuametis täidetav ja riigil olemas olevate andmetega eeltäidetudki, nagu võiks kaduda vajadus INF 9 vormi järele, kuna sellegi info peaks saama aastaaruandest. Võimalikule harmoneerimisele oli taksonoomia töörühmas Maksu- ja Tolliameti esindaja küll resoluutselt vastu ja paraku ei avatud diskussioonigi, nii et loodetavasti tuleb see järgmistes etappides siiski vähemalt arutlusele.

Praeguselt vormilt puudub nt punktis 22 rea 5 juures ning selgituses (p 28), mida mõeldakse ettevõtlustulude all ja miks on seal teistega koos tulud, mida TuMS § 11 lg 6 alusel ei käsitleta ettevõtlusena, kuigi see seonduv selgelt ühe nimekirja pääsemise tingimusega. Kulude poolel ei küsita ettevõtluse kohta aga üldse midagi.

Kirjeldav punkt 23 ei täpsusta, kas tulude-kulude kajastamisel tuleb ka siin lähtuda raamatupidamise toimikonna juhenditest, eriti sihtfinantseeringuid puudutavas osas, või kassapõhisest arvestusmeetodist.

Samad märkused käivad osaliselt ka TMIN-K kohta, mille mõned terminid ei kattu millegipärast TMIN vormiga (nt ettevõtlus vs majandustegevus - mis vahe neil on antud kontekstis ja kas majandustegevus ei tähenda TuMSi mõistes ettevõtlust?).

TMIN-K vormi juures jääb mõistmatuks, miks selle täitjad peavad kopeerima punkti 1 infot, mis on niigi näha põhikirjast; ning teiseks, miks ei pea nad oma tegevust sama põhjalikult selgitama kui TMIN vormi täitjad. Jättes kõrvale ka arvamuse esimesel lehel viidatud temaatika, ei pruugi EMSLi hinnangul iga usuline ühendus veel vastata TuMS § 11 tingimustele, aga praegune vorm eeldab, et pelgalt seos religiooniga on ammendav ja sihtrühma suurus, liikmeskonna struktuur, või muud tegevused peale jumala teenimise ei olegi relevantsed.

Ülaltoodu põhjal tekib kahtlus, kas maksuhaldurile jääbki üldse võimalus usuühingu taotlust mitte rahuldada või sellist nimekirjast välja arvata (v-a juhul kui põhikiri seaduse nõuetele ei vasta) ja ka kogu ülejäänud küsitav teave muutub suhteliselt kasutuks ning formaalseks. Muidugi ei nõua me, et ühegi taotleja jaoks peaks tingimusi karmistama, pigem vastupidi, aga jälgides võrdse kohtlemise printsiipi.

Jõudu soovides.

(allkirjastatud digitaalselt)

Alari Rammo
volikirja alusel